

Strategi för Sveriges Domstolars internationella utvecklingssamarbete och fredsfrämjande verksamhet

Mål och riktlinjer för åren 2025–2028

SVERIGES DOMSTOLAR

Innehåll

1. Inledning.....	3
2. Internationellt utvecklingssamarbete	4
2.1 Kontext	4
2.2 Verksamhetsmål.....	4
2.3 Prioriteringar	5
2.4 Metoder och arbetssätt.....	6
3. Fredsfrämjande verksamhet.....	7
3.1 Kontext	7
3.2 Verksamhetsmål.....	7
3.3 Prioriteringar	8
3.4 Metoder och arbetssätt.....	9
4. Hemtagningseffekter och mervärden.....	10
5. Rapporteringskrav och nyckeltal.....	11

Strategi för Sveriges Domstolars internationella utvecklingssamarbete och fredsfrämjande verksamhet

Mål och riktlinjer för åren 2025–2028

1. Inledning

Sveriges Domstolar har länge bidragit i internationella insatser. Bakgrunden är att den specifika kompetens som finns inom det svenska domstolsväsendet behövs, inte bara nationellt, utan även i genomförandet av den svenska utrikes-, bistånds- och säkerhetspolitiken. Ett oberoende rättsväsende som möjliggör rättssäkerhet och ansvarsutkrävande är grundläggande för åtnjutandet av demokrati, mänskliga rättigheter och ekonomisk utveckling, och därmed centrala delar i dessa politikområden.¹ Sveriges Domstolar kan här bidra med unik erfarenhet och kompetens.

För Sveriges Domstolar och andra rättsvårdande myndigheter bottenar de internationella uppdragen även i övertygelsen om att det i en globaliserad omvärld med ökade gränsöverskridande hot finns ett tydligt samband mellan staters yttre och inre säkerhet. Internationellt stöd för att stärka samarbetsländernas kapacitet inom rättstatsuppbyggnad och brottsförebyggande verksamhet gynnar inte bara mottagarlandet utan även regionen, det internationella samfundet och Sverige.²

De internationella uppdragen för Sveriges Domstolar författningsregleras numera i instruktionen för Domstolsverket, där det klargörs att Domstolsverket ska initiera och samordna den internationella verksamheten och leda arbetet med insatser både inom internationell civil krishantering och utvecklingssamarbete.³ Uppgiften ingår således i basuppdraget.

I linje med det sagda är syftet med strategin att ange mål och riktlinjer för Sveriges Domstolars internationella utvecklingssamarbete och fredsfrämjande verksamhet samt att identifiera prioriteringar, metoder och arbetssätt för de kommande fyra åren. I strategin utvecklas även vilka mervärden och hemtagningseffekter som arbetet medför samt förhållandet till den strategiska inriktningen för Sveriges Domstolar och Domstolsverkets strategikarta. Avslutningsvis behandlas frågor om rapporteringskrav och interna nyckeltal.

2. Internationellt utvecklingssamarbete

2.1 Kontext

Sverige har högt internationellt anseende som en välfungerande rättsstat där medborgarna i stort litar på den offentliga förvaltningen. Svenska myndigheter är därför viktiga och efterfrågade aktörer i utvecklingssamarbetet. I linje med detta anlitar Sida, som är den centrala myndigheten för det svenska biståndet, bl.a. svenska myndigheter som genomförare av svenskt utvecklingsbistånd.

Sveriges Domstolar har sedan början av 1990-talet deltagit i internationellt utvecklingssamarbete. Verksamheten finansieras genom biståndsmedel, främst från Sida eller EU. Bara uppstartskostnader får avräknas från Domstolsverkets förvaltningsanslag. Grunden för denna verksamhet läggs huvudsakligen genom internationella överenskommelser och regeringsbeslut inom ramen för biståndspolitik.

Den övergripande inriktningen för vårt utvecklingssamarbete baseras på den långsiktiga biståndspolitiska inriktningen. Denna innefattar bl.a. att främja demokrati, mänskliga fri- och rättigheter och rättsstatens principer för att öka människors frihet och bekämpa förtryck. Rättsstatliga och effektiva institutioner, liksom minskad korruption, skapar även förutsättningar för en positiv ekonomisk utveckling och lägger grunden för fattigdomsbekämpning genom jobbskapande, handel och utbildning.⁴ För Sveriges Domstolars del ska verksamheten vara inriktad på kapacitetsutveckling inom rättsväsendet, särskilt domstolsväsendet, i samarbetsländerna. Kapacitetsutveckling inom detta område bidrar även till arbetet med de globala målen för hållbar utveckling (Agenda 2030).⁵

2.2 Verksamhetsmål

Den övergripande målsättningen för Sveriges Domstolars internationella utvecklingssamarbete ska vara att bidra till främjandet av rättsstatens principer och att stärka samarbetsländernas hållbara institutions- och kapacitetsuppbyggnad inom rättsväsendet, med fokus på domstolsväsendet.⁶

Inom ramen för denna övergripande målsättning ska följande mål vara styrande för verksamheten:

- Arbetet ska bygga på en ömsesidig konstruktiv samarbetsvilja.⁷
- Alla projekt inom utvecklingssamarbetet ska stödja långsiktig utveckling och bidra till varaktiga resultat som går bortom löptiden för det enskilda projektet.

- Ett jämställdhetsperspektiv ska genomsyra alla insatser inom utvecklingssamarbetet.
- De mål som formuleras för varje projekt och insats ska vara tydliga, observerbara och mätbara i syfte att möjliggöra en relevant och effektiv uppföljning och utvärdering.
- Utveckling och utvärdering av metoder för lärande och kapacitetsutveckling ska ske kontinuerligt och i samverkan med våra samarbetsparter.
- Vi ska bejaka och synliggöra de hemtagningseffekter och mervärden som den internationella verksamheten genererar för Sveriges Domstolar, se vidare i avsnitt 4.

2.3 Prioriteringar

Utgångspunkten vid det närmare valet av samarbetsområden ska alltid vara samarbetslandets identifierade behov och prioriteringar. En anpassning ska också ske till landets egna system och utvecklingsstrategier. Därutöver ska de kärnområden inom vilka Sveriges Domstolar verkar och där medarbetare inom Sveriges Domstolar besitter specialistkompetens beaktas. Vi ska således sträva efter att verka inom de områden Sveriges Domstolars komparativa fördelar är störst och där insatserna kan göra störst skillnad och nytta.

För att utvecklingsinsatserna ska kunna nå hållbara resultat krävs att det finns både en stark reformvilja och ett starkt ägarskap kring samarbetsområdet i landet.

EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska plattform och vår säkerhet stärks av stabilitet och ekonomisk utveckling i EU:s närområde.⁸ Sveriges Domstolars utvecklingssamarbete har därför historiskt varit inriktat på länder i Europa och dess närhet. Regeringens övergripande biståndsstrategi, och de regionala strategier som utarbetats för Östeuropa och Västra Balkan, har som övergripande syfte att bidra till EU-närmandet för aktuella länder.⁹ Sveriges Domstolars utvecklingssamarbete ska därför fokusera på kapacitetsutveckling inom rättsväsendena där. EU-närmandet är centralt för dessa länders strävan efter demokrati, öppenhet, rättssäkerhet, respekt för mänskliga rättigheter och hållbar ekonomisk utveckling.

2.4 Metoder och arbetssätt

Domstolsverket ska i första hand bemanna projekt och andra insatser med kvalitetssäkrade experter som ingår i Sveriges Domstolars internationella expertbas. Rekrytering till expertbasen sker främst utifrån den kompetens och erfarenhet som efterfrågas i våra utvecklingsprojekt och övriga insatser. För att säkerställa en bred resursbas ska Domstolsverket sträva efter att medarbetare från samtliga yrkeskategorier och från domstolar av olika slag och storlek finns representerade i basen.

Som anförts ska projekt och insatser huvudsakligen syfta till att genom nära och långsiktigt samarbete utveckla kapaciteten inom domstolsväsendet i de länder där vi verkar. En sådan kapacitetsutveckling sker på både individ- och organisationsnivå och kan beröra allt från ökad kunskap inom specifika ämnesområden och mänskliga rättigheter till arbetsmetoder och organisationsfrågor.

Vi ska sträva efter att anlägga ett praktiskt perspektiv där vi finner behovsanpassade lösningar utifrån lokala förhållanden och sammanhang. Vår grundläggande arbetsmetodik ska baseras på det mellanmänniska mötet mellan praktiker inom Sveriges Domstolar och motsvarigheter i samarbetslandet. Genom att bygga upp relationer och utbyta erfarenheter kan ett förtroende byggas upp som på sikt leder till förändring från individuell nivå upp till organisatorisk och samhällelig nivå.

Vi ska arbeta kontinuerligt med att utveckla våra arbetsmetoder och anpassa dem till de enskilda insatserna. För varje projekt, och för varje enskild insats inom projekten, ska tydliga, observerbara och mätbara mål formuleras. Dessa ska sedan ligga till grund för ett kontinuerligt uppföljningsarbete vilket möjliggör justeringar och anpassningar av projekt och enskilda insatser.

I arbetet med metodutveckling ska Domstolsverket samarbeta med Sida och andra myndigheter, bl.a. inom ramen för Myndighetsnätverket för internationellt utvecklingssamarbete (MIUS).

3. Fredsfrämjande verksamhet

3.1 Kontext

Det svenska stödet till insatser inom internationell civil krishantering och fredsfrämjande (härefter "fredsfrämjande verksamhet") består främst av personalbidrag från svenska myndigheter till internationella insatser som inrättas vid säkerhetspolitiska kriser och konflikter. Insatserna genomförs av multilaterala organisationer som EU och FN. Deltagande med svensk myndighetspersonal är en prioritet i Sveriges nationella säkerhetsstrategi och ett led i arbetet för en regelbaserad multilateral världsordning. De civila krishanteringsinsatserna syftar i grunden till att bidra till stabilitet, säkerhet, rättsstatlighet och hållbar fred. Rättsvårdande expertis efterfrågas alltmer för att stödja samarbetslandets kapacitet att stärka rättsstaten samt bekämpa nationella och gränsöverskridande säkerhetsutmaningar. En allt djupare insikt om att stöd och stabiliseringsinsatser normalt fordras över hela rättskedjan har också bidragit till ett ökat behov av kompetens från domstolsväsendet.¹⁰

Sedan år 2008 bidrar Domstolsverket med personal från Sveriges Domstolar till den fredsfrämjande verksamheten. Domstolsverket har arbetsgivaransvar för sådan utsänd personal, som dock alltid verkar inom ramen för insatsernas fastställda mandat och under dess direkta ledning och styrning. Verksamheten finansieras av biståndsmedel som regeringen tilldelar Domstolsverket i just detta syfte.

Det är regeringen som ansvarar för det svenska policyarbetet inom de fora som ansvarar för de internationella insatserna. Regeringen beslutar även om inriktningen för det svenska deltagandet i olika insatser. Regeringens styrning sker främst genom strategier och regleringsbrev för det särskilda anslag som är gemensamt för flertalet utsändande myndigheter, inklusive Domstolsverket.¹¹

3.2 Verksamhetsmål

I linje med regeringens strategi på området är den övergripande målsättningen för Sveriges Domstolars fredsfrämjande verksamhet att bidra till stärkta operativa resultat i genomförandet av de fredsfrämjande insatser som vi deltar i och att bidra till en stärkt institutionell förmåga hos de internationella aktörer som ansvarar för insatserna.¹²

För att verksamheten ska kunna svara upp mot detta fordras:

- att verksamheten organiseras så att vi kan rekrytera ett tillräckligt stort antal intresserade och skickliga medarbetare för nominering till utlandstjänst,

- att vi genom ett noggrant urval, kompetensutveckling och goda förberedelser säkerställer att de kandidater vi nominerar har en sådan kvalitet att de blir antagna och kan ge värdefulla bidrag till insatsernas verksamhet,
- att vi utöver personalbidragen även kan använda vår samlade kompetens och erfarenhet för att på andra sätt stödja de internationella insatsernas arbete, t.ex. genom expertstöd till kortare insatser och projekt, och
- att vi är en relevant och aktiv medaktör i policyarbetet på området och i vår samverkan med andra utsändande myndigheter.

En målsättning är också att säkerställa att vi tillvaratar de hemtagningseffekter och mervärden som det fredsfrämjande arbetet medför, både på individnivå och för Sveriges Domstolar, se avsnitt 4.

3.3 Prioriteringar

Sveriges Domstolar ska enligt gällande regleringsbrev använda det särskilda anslaget främst för att ställa personal till förfogande för insatser inom ramen för EU:s gemensamma försvars- och säkerhetspolitik. Denna inriktning ligger fast även i regeringens strategi för åren 2024–2028, där det sägs att EU i dessa sammanhang är Sveriges viktigaste utrikespolitiska plattform.¹³

Uppdragsbeskrivningen är en given utgångspunkt för vår verksamhet. Sveriges Domstolar ska därför i nuläget fortsätta prioritera att delta med personal i EU:s rådgivande insats i Ukraina (EUAM Ukraina), EU:s rättsstödsinsats i Kosovo (EULEX Kosovo) och EU:s polisinsats för den palestinska myndigheten (EUPOL COPPS) men även, efter samråd med Regeringskansliet, kunna delta i andra EU- och FN-insatser.

I linje med detta ska vi även prioritera att stödja regeringen i arbetet med att genomföra EU:s pakt för civil krishantering. Detta kan exempelvis ske genom att i samverkan med övriga utsändande myndigheter bistå i arbetet med att utveckla och leverera kortare, flexibla eller skalbara insatser, exempelvis genom specialiserade eller mobila insatsteam eller tillresande experter.

I valet av insatser ska prioritet ges åt sådana tjänster som ligger klart inom kärnkompetensområdet för Sveriges Domstolar, eftersom det ökar möjligheterna för våra utsända att bidra effektivt i insatserna. Det gagnar normalt även de utsändas utveckling och ökar hemtagningseffekterna för verksamheten i Sverige.

Sveriges Domstolar ska prioritera att nominera personal till chefsbefattningar, rådgivartjänster, utbildningsfunktioner, kärnfunktioner och andra centrala och strategiska tjänster för att överföra svenskt kunnande och det förhållningssätt som kännetecknar en effektiv och rättssäker statsförvaltning.

En övergripande svensk prioritering är att all fredsfrämjande verksamhet ska bedrivas med ett jämställdhetsperspektiv integrerat i planering, genomförande och uppföljning av insatserna. Sveriges Domstolar ska informera blivande utsända om denna prioritering samt verka för att de integrerar ett sådant perspektiv i sitt arbete. Sveriges Domstolar bidrar därmed till genomförandet av den svenska handlingsplanen 2024–2028 för FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet.

3.4 Metoder och arbetssätt

Alla de utlandstjänster som Domstolsverket nominerar personal till ska utannonseras på intranätet och vara sökbara för alla medarbetare inom Sveriges Domstolar. Den tidigare nämnda expertbasen fyller samtidigt ett viktigt behov för att i praktiken ge möjlighet att nominera kvalitetssäkrad personal med så kort varsel som ofta krävs.

Medarbetare som sänds ut i fredsfrämjande tjänst ska alltid vara rätt utbildade och väl förberedda för sina uppdrag. All utsänd personal ska ha kunskap om arbetet för kvinnor, fred och säkerhet samt om kvinnors och mäns behov och roller i konflikt- och postkonfliktsituationer.

Domstolsverket ansvarar för att ge de utsända och deras närmast anhöriga ett fullgott stöd inför, under och efter tjänstgöringen. Domstolsverket ska också ha en kontinuerlig dialog med den domstol från vilken den utsände är tjänstledig samt verka för en god planering i samband med tjänstgöringsstart och hemkomst. Domstolsverket ska även, i linje med regeringens strategi och i den utsträckning det är möjligt och lämpligt, verka för att internationell tjänstgöring värdesätts i den interna karriärsutvecklingen inom Sveriges Domstolar, exempelvis vid chefstillsättningar.¹⁴

Domstolsverket ska samverka med andra utsändande myndigheter, bl.a. inom Fredsfrämjanderådet och dess undergrupper.¹⁵ Samverkan ska särskilt sträva efter ett sammanhållet rättskedjeperspektiv och möjligheter att skapa synergier med andra svenska biståndsinsatser.

4. Hemtagnings effekter och mervärden

Den internationella verksamheten medför goda möjligheter till utveckling, både för enskilda medarbetare och för verksamheten i Sverige. Den ger också viktiga bidrag i arbetet med de mål som uppställs i den strategiska inriktningen för Sveriges Domstolar och Domstolsverkets strategikarta.

Ett oberoende och rättssäkert domstolsväsende är en grundläggande byggsten i alla demokratiska samhällen. De insatser som genomförs enligt denna strategi bidrar särskilt ofta till att stödja och synliggöra *domstolens roll i samhället* samt till att *stärka förtroendet och öka tryggheten* i våra samarbetsländer. Stärkt kapacitet inom nämnda områden i vår omvärld gynnar också det svenska rättsväsendet och tryggheten i vårt samhälle¹⁶ och bidrar därmed till måluppfyllelse även på det nationella planet när det gäller dessa delmål. Enskilda medarbetare som deltar i de internationella insatserna får dessutom ett ökat perspektiv på domstolens roll i samhället och på behovet av att åtnjuta allmänhetens förtroende. Dessa insikter kan användas i det dagliga arbetet på hemmaplan, vilket i förlängningen också kan bidra till de nämnda delmålen.

Den internationella verksamheten bidrar även i hög grad till Sveriges Domstolars mål att erbjuda en *attraktiv arbetsplats*. Möjligheten att delta i internationella insatser vid sidan av det ordinarie arbetet förbättrar förutsättningarna att attrahera, rekrytera och behålla kvalificerad personal. Den som deltar i insatserna får goda möjligheter att utvecklas och att reflektera över verksamheten i samarbetslandet och här hemma. Detta bidrar både till medarbetarens personliga utveckling och främjar diskussionen om verksamhetsutveckling och förändringsarbete inom Sveriges Domstolar. Sveriges Domstolars deltagande i internationella insatser kan också stärka anseendet och förtroendet hos allmänheten för vår verksamhet.

Internationella insatser är, som anförts, en del av basuppdraget för Sveriges Domstolar och ska utgöra en integrerad del av verksamheten. Ett sådant synsätt förstärker de nyss nämnda hemtagnings effekterna och mervärdena ytterligare. De experter som engageras i de internationella uppdragen uppträder som goda ambassadörer för Sveriges Domstolar och bidrar även till att stärka Sveriges anseende internationellt.

5. Rapporteringskrav och nyckeltal

I de internationella utvecklingssamarbetsprojekt som bedrivs med Sida-medel förespråkas att mål- och resultatstyrning (Results Based Management) används som projektstyrningsmodell. Modellen ger en god grund för den löpande kontrollen, utvärderingen och rapporteringen i projekten. Därutöver ska Domstolsverket lämna en rapportering för användningen av erhållna biståndsmedel i Sida:s onlineverktyg Openaid. Rapporteringskraven inom den fredsfrämjande verksamheten styrs av regleringsbrev och regeringens strategi för verksamhetsområdet. Kraven innefattar bl.a. en redovisning av omfattningen, kostnaden och de bedömda resultaten av verksamheten samt personalbidragens uppdelning på kön.

Vårt analys- och rapporteringsarbete ska fokusera på insatsernas resultat och hållbarhet snarare än på genomförda aktiviteter. En ambition för de kommande åren bör vara att, så långt det är möjligt, integrera aktiviteter för resultatmätning i genomförandeplanerna för respektive insats.

Som en del i resultatmätningen, men också för att kunna dimensionera och löpande följa upp resursuttaget, behövs också ett antal enkelt mätbara kvantitativa nyckeltal, enligt följande:

- Sveriges Domstolar bör ha kapacitet att, på egen hand eller i samverkan med andra, löpande bedriva två till tre bilaterala utvecklingssamarbetsprojekt.
- Årligen bör minst 40 medarbetare från Sveriges Domstolar medverka i sådana projekt.
- Årligen bör minst fyra medarbetare från Sveriges Domstolar tjänstgöra i fredsfrämjande insatser inom EU eller FN.
- Årligen bör minst 10 medarbetare från Sveriges Domstolar delta i olika kortare insatser¹⁷ inom utvecklingssamarbetet eller i den fredsfrämjande verksamheten.

-
- ¹ Regeringens reformagenda (2023.12.14) Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt
- ² Regeringens strategi för internationell civil krishantering och fredsfrämjande 2024 - 2028
- ³ Se 1 § första stycket 6 Förordningen (2007:1073) med instruktion för Domstolsverket.
- ⁴ Regeringens reformagenda (2023.12.14) Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt
- ⁵ Se i första hand mål 16 i Agenda 2030, om att främja fredliga och inkluderande samhällen.
- ⁶ Sveriges Domstolars utvecklingssamarbete stödjer framför allt delmål 16.6 i Agenda 2030, som syftar till att bygga upp effektiva och transparenta institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.
- ⁷ Regeringens reformagenda (2023.12.14) Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt
- ⁸ Ibid. Se även regeringens utrikesdeklaration för 2024.
- ⁹ Regeringens reformagenda (2023.12.14) Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt
- ¹⁰ Regeringens strategi för internationell civil krishantering och fredsfrämjande 2024–2028
- ¹¹ Se regeringens strategi för internationell civil krishantering och fredsfrämjande 2024–2028 samt anslag 1:1 Bistandsverksamhet ap. 12, 14, 20, 41, 42, 43 och 44 Internationell civil krishantering.
- ¹² Regeringens strategi för internationell civil krishantering och fredsfrämjande 2024 - 2028
- ¹³ Ibid.
- ¹⁴ Ibid.
- ¹⁵ Regeringsbeslut om Myndighetssamverkan vid internationell fredsfrämjande verksamhet, UF2013/52812/UD/SP
- ¹⁶ Se det som anförts i 1. Inledning, om sambandet mellan staters yttre och inre säkerhet.
- ¹⁷ Med kortare insatser avses insatser som pågår mindre än en månad.

SVERIGES DOMSTOLAR